

STORTINGET

Innst. 590 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra finanskomiteen

Dokument 9 (2020–2021)

Innstilling fra finanskomiteen om Rapport fra Norges Banks representantskap for 2020

Til Stortinget

Sammendrag av hovedpunkter i rapporten

Norges Banks representantskap skal minst én gang årlig legge fram sin uttalelse om tilsynet med Norges Bank for Stortinget.

Representantskapet har merket seg finanskomiteens merknad i Innst. 352 S (2019–2020), hvor representantskapet oppfordres til å vurdere hvorvidt dagens rapport til Stortinget i form og innhold lever opp til forventningene om relevans og leservennlighet. For å imøtekomme dette er strukturen på årets rapport noe endret fra tidligere rapporter.

Representantskapet fører tilsyn med Norges Banks drift og med at bestemmelsene for virksomheten blir fulgt. Oppgaver og ansvar er regulert i lov om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) som er ny fra 1. januar 2020. Tilsynet omfatter også forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU) som er en betydelig oppgave for Norges Bank og skal gjennomføres i samsvar med mandat fastsatt av Finansdepartementet.

Norges Banks budsjett for 2021 er etter forslag fra hovedstyret vedtatt i representantskapets møte 10. desember 2020 og oversendt Finansdepartementet.

Representantskapet har behandlet hovedstyrets årsberetning for Norges Bank og godkjent årsregnskapet for 2020. Egenkapitalen til Norges Bank var på 276,8 mrd. kroner per 31. desember 2020, mot 263,2 mrd. kroner per 31. desember 2019. I tråd med retningslinjer for

avsetning og disponering av Norges Banks overskudd blir det overført 15,2 mrd. kroner til statskassen. Årsrapporten om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland for 2020 er også behandlet.

Representantskapet legger gjennom denne rapporten fram sin vurdering av hovedstyrets styring av og kontroll med Norges Bank i 2020. Rapporten dekker de områdene som er spesifisert i sentralbankloven. Prioriteringer for tilsynet i 2020 ble omtalt i eget kapittel i Dokument 9 (2019–2020).

Etter sentralbankloven skal Norges Bank løse to sentrale samfunnsoppdrag, som er å være landets sentralbank og forvalte Statens pensjonsfond utland. I kapittel 1 i denne rapporten beskrives gjennomført tilsyn i 2020. Temaene er ordnet etter sentralbankens organisering.

Samfunnsoppdragene er organisert innenfor to separate virksomhetsområder. Sentralbankvirksomheten (SBV) og Norges Bank Administrasjon (NBA) ledes av sentralbanksjefen, mens Norges Banks hovedstyre har delegert gjennomføringen av forvaltningsoppdraget til daglig leder av Norges Bank Investment Management (NBIM).

Representantskapet er oppnevnt av Stortinget for å føre tilsyn med Norges Bank. En viktig del av dette arbeidet er at man gjennom året gjennomgår hovedstyrets protokoller. I den forbindelse har medlemmer i representantskapet hatt synspunkt på at hovedstyrets protokoller kunne inneholdt mer informasjon fra viktige diskusjoner. Spørsmål har blant annet vært knyttet til utviklingen i en ekstraordinær markedssituasjon og utfordringer i forvaltningen av valutareservene, beredskapsplaner knyttet til covid-19-pandemien, samordning av støttefunksjoner i Norges Bank, organisatoriske endringer, godtgjørelsesordningen i kapitalforvaltning

gen og kostnader til IT-tjenester. Sentralbanksjefen har på vegne av hovedstyret gitt utdypende redegjørelser til problemstillingene.

Hovedstyrets ansettelse av ny daglig leder av NBIM, Nicolai Tangen, har stor offentlig oppmerksomhet og følges tett opp av representantskapet. I behandlingen i møter og gjennom brev er det stilt spørsmål til prosessen fram til ansettelsen og til arbeidsavtalen. Mulige interessekonflikter mellom Norges Bank, forvaltningen av SPU og daglig leders tidligere virksomhet og eierskap har vært spesifikt drøftet.

Representantskapet har også reist spørsmål ved muligheten for tilbakekjøp av eiendeler som er overført til AKO Foundation. I svar til representantskapet har hovedstyret opplyst at AKO Foundation – som eieren av interessene i AKO Capital LLP – har forpliktet seg til at eierandelen ikke skal bli solgt tilbake til Nicolai Tangen. Forpliktelsen gjelder for ubestemt tid og opphører ikke ved Tangens fratreden i Norges Bank. Arbeidsavtalen med de to erklæringene fra henholdsvis Tangen og AKO Foundation datert 1. desember 2020 vil bli endret slik at ordlyden i partenes erklæringer gjøres likelydende på dette punktet.

Hovedstyret ved sentralbanksjefen har redegjort om etablerte rutiner og kontrolltiltak for videre oppfølging av arbeidsavtalen. Representantskapet vil følge hovedstyrets arbeidsavtale med daglig leder av NBIM og etablerte kontrolltiltak gjennom sitt ordinære tilsyn framover.

Hovedstyret har igangsatt en prosess for oppdatering av styringsrammeverket blant annet på bakgrunn av ny sentralbanklov og endringer i mandat for forvaltningen av SPU, og store deler er gjennomført og oversendt representantskapet. Hovedstyrets etiske prinsipper for ansatte er oppdatert, og representantskapet har hatt en grundig gjennomgang med bistand fra juridisk kompetansemiljø.

Gjennom året har representantskapet behandlet rapporter fra fire tilsynsgjennomganger. Temaene har vært:

- Investeringer i unotert eiendom – eierstrukturer og styringsmodeller.
- Hovedstyrets rammer for og organisering av styring og kontroll.
- Etterlevelse av rammeverk for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.
- Norges Banks vekslinger i valuta mot norske kroner.

Det er behandlet to attestasjonsuttalelser om bekreftelse av internkontrollrutiner i forvaltningen av statsgjelden og om implementeringer av mandatendringer i SPU. Videre har Deloitte AS avgitt to faste årlige attestasjonsuttalelser knyttet til Norges Banks

oppgaver for statsgjelden og statens konto i Norges Bank.

Tilsynsrapporter og attestasjonsuttalelser er oversendt til hovedstyret som på vanlig måte gir tilsvarende og sine kommentarer i brev til representantskapet, med opplysning om hvordan anbefalinger og vurderinger vil bli fulgt opp. Gjennomgangene, med vurderinger og anbefalinger, samt hovedstyrets oppfølging er beskrevet i denne rapporten. Enkelte temaer videreføres i tilsynet.

Representantskapet er opptatt av kostnadseffektivitet og har fulgt opp budsjettbehandlingen og rapporteringer av kostnadsutvikling gjennom året.

På grunn av covid-19-pandemien har myndighetene og Norges Bank satt strenge rammer for tilstedeværelse i bankens kontorlokaler. Det har medført utstrakt bruk av digitale plattformer i møtegjennomføringer og hjemmekontor for de ansatte i store deler av året. Sentralbanksjefen har orientert om sikkerhet og beredskap gjennom året. Det er representantskapets oppfatning at Norges Bank til tross for utfordringene har løst ansvar og oppgaver på en god måte.

Ved utgangen av 2020 var markedsverdien til Statens pensjonsfond utland 10 914 mrd. kroner, en oppgang på 826 mrd. kroner fra inngangen til året. Markedsverdien påvirkes av avkastning, kapitaltilførsel eller -uttak og endringer i valutakurser. Avkastningen var 1 070 mrd. kroner. Uttaket fra den norske stat var 298 mrd. kroner etter utbetalt forvaltningsgodtgjøring. Resultatet av forvaltningen disponeres direkte mot innskudd på kronekontoen til Statens pensjonsfond utland i Norges Bank. Hovedstyret har uttalt at det er tilfreds med at avkastningen både i 2020 og over tid har vært god, og at det er oppnådd høy avkastning målt mot Finansdepartementets referanseindeks.

Deloitte AS har avgitt en attestasjonsuttalelse av Norges Banks rapportering om samfunnsansvar, som er presentert i Norges Banks årsrapport og regnskap for 2020.

Representantskapet vil i videre tilsynsarbeid prioritere temaer som personal og organisasjonsutvikling, sikkerhet og beredskap, herunder krisehåndtering, og Norges Banks risikorammeverk for operasjonell risikostyring.

Representantskapets konklusjon på tilsynet for 2020

Representantskapet har mottatt alle opplysningene det har bedt om. Det er ikke avdekket forhold gjennom tilsynet som gir grunnlag for særlige merknader etter loven. Etter representantskapets oppfatning har hovedstyret utøvd styring av og kontroll med Norges Banks virksomhet i samsvar med krav i sentralbankloven, forskrift om risikostyring og internkontroll i Norges Bank samt mandat for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Det er etablert hensiktsmessige rutiner som sør-

ger for at virksomheten utøves i henhold til lov, avtaler, vedtak og rammeverk for øvrig.

I 2020 har representantskapet hatt en særskilt behandling av hovedstyrets ansettelse av og arbeidsavtale med ny daglig leder av NBIM. Brev ble sendt til Stortinget 11. juni 2020 og behandlet som Dokument 9:1 (2019–2020) under høring i finanskomiteen 10. august. Stortinget behandlet innstillingen fra komiteen 5. november 2020. Norges Bank har etablert rutiner og kontrolltiltak for videre oppfølging av arbeidsavtalen, og representantskapet vil føre ordinært tilsyn med hovedstyrets arbeid og rapportering.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fredric Holen Bjørdal, Svein Roald Hansen, Ingrid Heggø, Eigil Knutsen og Julia Wong, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, lederen Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad, Vetle Wang Soleim og Aleksander Stokkebø, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen, Hans Andreas Limi og Sylvi Listhaug, fra Senterpartiet, Sigbjørn Gjelsvik og Trygve Slagsvold Vedum, fra Sosialistisk Venstreparti, Kari Elisabeth Kaski, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, fra Miljøpartiet De Grønne, Per Espen Stoknes, og fra Rødt, Bjørnar Moxnes, tar Dokument 9 (2020–2021) til orientering.

Komiteen mener at representantskapet utfører et grundig, kompetent og samvittighetsfullt tilsyn av Norges Bank, som leder til stadige forbedringer av bankens virksomhet. Komiteen noterer seg videre at representantskapets leder i høringen ga uttrykk for at representantskapet har de nødvendige forutsetninger, i form av ressurser, kompetanse og kapasitet, til å kunne utføre oppdraget på en god måte. Komiteen registrerer at representantskapets prioriteringer for det videre arbeidet fremstår som velfunderte.

Komiteen merker seg at representantskapet beskriver samarbeidet med Norges Bank som godt, og legger til grunn at dette vil fortsette, slik at representantskapet gjennom protokoller, fremlegg og øvrig dialog med Norges Bank får den informasjonen som er nødvendig for å utføre oppdraget på en tilfredsstillende måte.

Komiteen merker seg representantskapets oppmerksomhet rundt likestilling, og at en i høringen uttrykker at banken har gode planer for økt likestilling og mangfold. Komiteen registrerer at representantskapet vil følge opp dette arbeidet fremover.

Komiteen merker seg at representantskapet, etter tidligere påpekninger fra komiteen, har forbedret

dagens rapport til Stortinget i form og innhold, slik at den er blitt mer relevant og leservennlig. Komiteen understreker på generelt grunnlag betydningen av å kutte ned på lange og gjentakende standardformuleringer og avsnitt. Komiteen understreker verdien av at rapporten er tilgjengelig og interessant også for allmennheten. Komiteen imøteser representantskapets årlige videreutvikling av rapporten.

Komiteen viser til komiteens innstilling om Dokument 9:1 (2019–2020), om prosessen rundt ansettelse av daglig leder av NBIM, jf. Innst. 398 S (2019–2020).

Komiteen merker seg at representantskapet har fulgt opp komiteens bemerkninger i tilsynet og i dialogen med hovedstyret i Norges Bank.

Komiteen merker seg at alle spørsmål representantskapet har sendt til Norges Banks hovedstyre, i anledning ansettelse av daglig leder NBIM, er besvart. Komiteen noterer seg videre at det siste svarbrevet fra hovedstyret vil bli behandlet i representantskapet i juni 2021. Komiteen registrerer at representantskapet tar sikte på å føre løpende tilsyn med hovedstyrets oppfølging av at avtalen overholdes i tråd med forutsetningene, som endelig og ugjenkallelig, og uten tidsbegrensning. Komiteen legger til grunn at dette arbeidet vil ha den nødvendige oppmerksomhet og prioritet fra representantskapet, og at Stortinget vil bli orientert ved behov.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt viser til at det i Meld. St. 7 (2018–2019) slås fast at «Representantskapet bør i sitt tilsynsarbeid vektlegge både risiko for omdømmetap og finansiell risiko dersom bankens virksomhet ikke drives i samsvar med gjeldende lover og regler». Disse medlemmer understreker at det ligger naturlig til representantskapets mandat å føre tilsyn også med omdømmerisiko, herunder skatt og åpenhet og forholdet til skatteparadis.

Etter disse medlemmers syn bør det være et prioritert område for representantskapet å bygge ytterligere kompetanse og forsterke tilsynet på dette feltet.

Disse medlemmer mener det ville være en naturlig oppgave for representantskapet å aktivt se til at fondets befatning med skatteparadis blir opplyst og minimert i samsvar med de forventninger som fondet selv har gjort kjent.

Disse medlemmer viser til at representantskapet «ber hovedstyret vurdere om organiseringen av daterselskaper innenfor unotert eiendom, blant annet for å oppnå skattefordeler, representerer en risiko for Norges Bank både omdømmemessig og ellers». Disse medlemmer viser til SPUs eget forventningsdokument til selskaper, «Tax transparency, Expectations of companies», og vil understreke betydningen av at man

opererer i tråd med eget forventningsdokument knyttet til skatt og åpenhet.

Disse medlemmer viser til at disse medlemmer over tid har vært opptatt av å holde forvaltningskostnadene nede. Disse medlemmer vil særlig understreke at bruk av eksterne forvaltere må følges av tett kostnadskontroll.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Rødt viser til rapportens omtale av at NBIM har justert strategien, og heller enn å planlegge for flere ansatte internasjonalt slik det var nedfelt i strategiplanen til NBIM for perioden 2020–2022, planlegges det nå i stedet å utvide det norske investeringsmiljøet fra hovedkontoret i Oslo. Disse medlemmer mener dette er en positiv justering av strategien, og har forventninger til at dette vil være med på å styrke det norske kapitalforvaltningsmiljøet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt viser videre til at Norges Bank fremover til være omfattet av den nye språkloven fra våren 2020, og disse medlemmer ser det som positivt at representantskapet gir uttrykk for at oppfølging av ny språklov vil være en del av tilsynet fremover.

Disse medlemmer påpeker at flere momenter som Senterpartiet mfl. har tatt opp ved tidligere års rapporter fra representantskapet, besvares i rapporten for 2020. Disse medlemmer synes det har vært gjort et meget godt arbeid med å justere form og omfang på representantskapets rapport, i tråd med tidligere bemerkninger fra Stortinget.

Ved behandlingen av rapporten for 2019 viste disse medlemmer til at § 3-11 i sentralbankloven slår fast at «Norges Bank skal ha en egenkapital som er til-

strekkelig for å oppfylle bankens formål». Disse medlemmer påpekte at det dermed tilligger representantskapet å føre tilsyn med dette, men at det ikke noe sted var slått fast en definisjon av hva som regnes for å utgjøre «tilstrekkelig» egenkapital i denne sammenheng. Disse medlemmer viser til rapportens omtale av at det nå er gjennomført en utredning og etablert en modell som «gir god bakgrunn for å etablere eit tilsynsopplegg på dette området».

Disse medlemmer mener det, særlig i lys av prosessen ved ansettelsen av ny daglig leder i NBIM, er relevant med noen refleksjoner om representantskapets rolle.

Disse medlemmer viser til at representantskapet i Norges Bank har en todelt rolle. For det første er representantskapet et av de ledende organene i sentralbanken. For det andre, og som særlig ble tydelig i ansettelsesprosessen av ny daglig leder, er representantskapet en del av kontrollfunksjonen til Stortinget, og dermed Stortingets organ i sentralbanken. Disse medlemmer vil understreke at representantskapet har en oppgave i å fylle begge disse rollene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til rapporten og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 9 (2020–2021) – Rapport fra Norges Banks representantskap for 2020 – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 25. mai 2021

Mudassar Kapur

leder

Aleksander Stokkebo

ordfører